

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Przemiany środowiska naturalnego i gospodarowanie jego zasobami

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Gospodarka i ekonomia w dziejach		Cykl dydaktyczny 2024/25
Specjalność -		Kod zajęć 18GEDS.11K.01414.24
Jednostka organizacyjna Wydział Historii		Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia pierwszego stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe
Profil studiów profil ogólnoakademicki		
Koordynator zajęć	Miroslaw Makohonienko	
Prowadzący zajęcia	Miroslaw Makohonienko	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 4

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	przekazanie wiedzy dotyczącej gospodarczego wykorzystywania przez człowieka zasobów środowiska naturalnego w toku rozwoju ludzkości od etapów gospodarki przyswajalnej do gospodarki wytwórczej, od wprowadzenia rolnictwa przez gospodarkę industrialną do postindustrialnej czasów współczesnych
C2	zapoznanie studentów z najważniejszymi zasobami surowcowymi w kontekście znaczenia dla gospodarki w różnych okresach dziejów oraz ich geograficznego rozmieszczenia na kontynencie europejskim, a bliżej na obszarze ziem polskich w zmieniających się układach granicznych
C3	poznanie przez studentów historii naturalnych i antropogenicznych zmian klimatu oraz powiązań z procesami gospodarczymi na wybranych przykładach z historii średniowiecza, nowożytnej i współczesnej, różnych kontynentów po zagadnienia i problemy współczesnego globalnego ocieplenia i jego wpływu na środowisko oraz procesy gospodarcze, polityczne i społeczne
C4	wykształcenie w studentach zrozumienia możliwości i ograniczeń użytkowania nieodnawialnych i odnawialnych zasobów Ziemi ze względu na egzystencję samego człowieka i pozostały świat ożywiony planety
C5	ukazanie studentom zdobytej wiedzy o procesach kulturowych i przyrodniczych w przeszłości jako klucza do zrozumienia teraźniejszości i pomocy do planowania przyszłych działań i prognozowania przyszłości, a także świadomego gospodarowania zasobami Ziemi w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju
C6	wykształcenie u studentów rozumienia świata przyrodniczego jako sceny działalności człowieka: poznanie i zrozumienie otaczającej przyrody ma wartości poznawcze, etyczne i pragmatyczne dla podejmowanych działań
C7	uświadomienie studentom zagrożeń środowiskowych (geozagrożeń) wynikających z coraz bardziej dominującej roli człowieka jako czynnika kształtującego planetę w czasach, które z punktu widzenia geologii nazywane są antropocenem czyli, erą antropogeniczną
C8	kształtowanie u studentów umiejętności poszerzonego myślenia i łączenia zagadnień o charakterze interdyscyplinarnym w zakresie nauk historycznych, przyrodniczych (geograficzno-geologicznych i ekologicznych) oraz społeczno-ekonomicznych
C9	nauczenie studentów samodzielnego myślenia opartego na faktach, łączenia poznawanych zjawisk w celu przewidywania przyszłych zjawisk jako konsekwencji podejmowanych przez człowieka działań

Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza historyczna, geograficzna i ogólnoprzyrodnicza zdobyta na poziomie szkoły średniej. Wskazane dążenie do poszukiwania zaawansowanej wiedzy, otwartość na łączenie faktów z różnych obszarów wiedzy i różnych punktów widzenia.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	rozumie miejsce człowieka w długiej historii życia na Ziemi oraz relacji zachodzące między człowiekiem a otaczającym go środowiskiem przyrodniczym i powiązania z procesami osadniczo-gospodarczymi; poznaje metody oraz miejsce i rolę badań geografii historycznej w problematyce studiów historyczno-ekonomicznych	GED_K1_W01, GED_K1_W07, GED_K1_W08	Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
W2	posiada wiedzę dotyczącą środowiskowych uwarunkowań rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego, dostępności do zasobów surowcowych na obszarze ziem polskich i Europy oraz potrafi wskazać korzyści i ograniczenia dla gospodarki człowieka wynikające z dostępu do surowców	GED_K1_W01, GED_K1_W04, GED_K1_W07	Kolokwium pisemne
W3	rozumie i potrafi wyjaśnić znaczenie naturalnych zmian w przyrodzie zachodzących w różnych skalach czasowych, oddziałujących na zachowania gospodarcze społeczności ludzkich	GED_K1_W04, GED_K1_W07, GED_K1_W09	Kolokwium pisemne
W4	rozumie relacje człowiek-środowisko na etapie gospodarki przyswajalnej (zbieracko-łowieckiej), jej możliwości i ograniczenia, a także potrafi wskazać przykłady tej działalności na różnych obszarach i w różnych okresach rozwoju dziejowego	GED_K1_W02, GED_K1_W04, GED_K1_W06	Kolokwium pisemne
W5	zna proces wprowadzenia gospodarki rolnej na świecie, w Europie i na ziemiach polskich oraz rozumie wynikające z niego konsekwencje środowiskowe, społeczne i biologiczne dla człowieka	GED_K1_W02, GED_K1_W04, GED_K1_W06, GED_K1_W10	Kolokwium pisemne
W6	zna konsekwencje środowiskowe rewolucji przemysłowej i rozumie wpływ przemysłu na środowisko naturalne w ujęciu dziejowym oraz inicjatywy przeciwdziałające negatywnym skutkom uprzemysłowienia wpływającego na środowisko i samego człowieka	GED_K1_W02, GED_K1_W04, GED_K1_W06, GED_K1_W10	Kolokwium pisemne
W7	rozumie przyczyny i zna historię zachodzących na ziemi zmian klimatycznych oraz dostrzega powiązania z procesami osadniczymi i gospodarczymi na przykładach średniowiecznego ocieplenia klimatycznego, małej epoki lodowej okresu nowożytnego czy zachodzącego w czasach współczesnych zjawiska globalnego ocieplenia	GED_K1_W07, GED_K1_W09	Kolokwium pisemne
W8	dostrzega potrzebę ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego jak znaczenie wiedzy historycznej dla zrównoważonego rozwoju społeczeństw	GED_K1_W07	Kolokwium pisemne
W9	zna zakres problematyki zmian środowiskowych, zasobów surowcowych w powiązaniu z kwestiami gospodarczymi w ujęciu historycznym, a także rozumie ich znaczenie dla zrozumienia współczesnych problemów rozwoju gospodarczego oraz przydatność wiedzy historycznej dla rozwiązywania problemów współczesnych i kreślenia strategii rozwoju gospodarczego na przyszłość w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju	GED_K1_W07	Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi wyjaśnić miejsce człowieka w długiej historii życia na Ziemi oraz relacje zachodzące między człowiekiem a otaczającym go środowiskiem przyrodniczym i powiązania z procesami osadniczo-gospodarczymi; potrafi wskazać metody oraz miejsce i rolę badań geografii historycznej w problematyce studiów historyczno-ekonomicznych	GED_K1_U05	Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U2	potrafi wyjaśnić środowiskowe uwarunkowania rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego, dostępności do zasobów surowcowych na obszarze ziem polskich i Europy; potrafi wskazać korzyści i ograniczenia dla gospodarki człowieka wynikające z dostępu do surowców	GED_K1_U05	Kolokwium pisemne
U3	potrafi wyjaśnić przyczyny zachodzących na Ziemi zmian klimatycznych oraz potrafi wskazać obserwowane powiązania z procesami osadniczym i gospodarczymi na przykładach średniowiecznego ocieplenia klimatycznego, małej epoki lodowej okresu nowożytnego czy zachodzącego w czasach współczesnych zjawiska globalnego ocieplenia	GED_K1_U05	Kolokwium pisemne
U4	potrafi samodzielnie poszerzać wiedzę, gromadzić i analizować informacje oraz formułować wnioski w odniesieniu do środowiskowych uwarunkowań rozwoju gospodarczego w dziejach	GED_K1_U01, GED_K1_U02, GED_K1_U03	Kolokwium pisemne
U5	potrafi posługiwać się właściwymi terminami środowiskowymi, niezbędnymi w kontekście rozważań gospodarczych; potrafi formułować z ich wykorzystaniem wypowiedzi ustne i pisemne; bierze aktywny udział w dyskusji, potrafi stawiać zasadne pytania, przedstawiać i poprawnie argumentować swoje stanowisko	GED_K1_U07, GED_K1_U08, GED_K1_U09, GED_K1_U10	Kolokwium pisemne
U6	potrafi krytycznie ocenić swoją wiedzę w zakresie problematyki zmian środowiskowych, zasobów surowcowych w powiązaniu z kwestiami gospodarczymi w ujęciu historycznym, a także ich znaczenie dla zrozumienia współczesnych problemów rozwoju gospodarczego oraz przydatność wiedzy historycznej dla rozwiązywania problemów współczesnych i kreślenia strategii rozwoju gospodarczego na przyszłość w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju	GED_K1_U05	Kolokwium pisemne
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	dostrzega potrzebę ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego jak i wskazuje znaczenie wiedzy historycznej dla zrównoważonego rozwoju społeczeństw	GED_K1_K03	Kolokwium pisemne
K2	jest gotów/owa do wzięcia udziału w dyskusji w sposób krytyczny, z uwzględnieniem i poszanowaniem różnych kierunków myśli, a także do prezentowania własnych poglądów na relacje rozwoju społeczności ludzkich w relacji ze środowiskiem przyrodniczym	GED_K1_K04	Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Miejsce człowieka w przyrodzie. Ewolucja biologiczna i kulturowa człowieka oraz interakcje człowiek-środowisko. Przykład gospodarczej eksploatacji Wyspy Wielkanocnej; historia społeczności wiodąca „od ziemskiego raju do kanibalizmu”.	W1, W2, W3, U1, U2, U4, K2	Wykład
2.	Metody geografii historycznej (paleogeografii) w odtwarzaniu zmian środowiskowych i procesów gospodarczych. Miejsce geografii historycznej w naukach historycznych.	W1, U5, U6, K2	Wykład
3.	Zasoby środowiskowe (surowcowe) i ich znaczenie w historii rozwoju gospodarczego ludzkości.	W2, W7, U2, U3, K1	Wykład
4.	Strefowy układ środowiska geograficznego Ziemi – zróżnicowanie zasobów surowcowych i ich dostępność dla gospodarki człowieka.	W2, W3, U2, U3, U4	Wykład
5.	Historia naturalnych i antropogenicznych przemian środowiska przyrodniczego oraz ich znaczenie dla gospodarki człowieka.	W3, W6, W7, W9, U2, U3, U6, K1	Wykład
6.	Relacje człowiek-środowisko w dobie gospodarki przyswajalnej. Gospodarka społeczności zbieracko-łowieckich.	W3, W4, W9, U6, K1	Wykład
7.	Początki i rozwój gospodarki rolnej na świecie, w Europie i na ziemiach polskich oraz jej konsekwencje środowiskowe, społeczne oraz dla biologii człowieka. Tworzenie krajobrazów kulturowych na Ziemi.	W5, W7, W8, U2, U5, K1	Wykład
8.	Środowisko i gospodarka strefy lasów liściastych Europy. Przemiany osadniczo-gospodarcze ziem polskich w dobie średniowiecza, eksploatacja zasobów i rozwój krajobrazu kulturowego.	W5, W7, W8, U3, U5, K1	Wykład
9.	Środowisko i gospodarka strefy stepów euroazjatyckich w ujęciu dziejowym.	W2, W3, U2, K2	Wykład
10.	Postęp naukowo-techniczny i rewolucja przemysłowa a eksploatacja surowców i zmiany środowiskowe Ziemi. Konsekwencje społeczne, demograficzne, polityczne i środowiskowe rewolucji przemysłowej.	W6, W7, U4, U5	Wykład
11.	Degradacja środowiska w wyniku rewolucji przemysłowej i narodziny idei zrównoważonego rozwoju. Wpływ rozwoju myśli ekologicznej na gospodarkę dla wzrostu dobrobytu i jakości życia społeczeństw. Model ekosystemu w myśli społeczno-gospodarczej.	W2, W6, W7, U5, K1	Wykład
12.	Historia klimatu i jego związki z rozwojem osadniczo-gospodarczym na przestrzeni dziejów. Lekcje z przeszłości. Z dziejów zasiedlenia Dalekiej Północy.	W3, W7, U2, U3	Wykład
13.	Globalne zmiany środowiska wywołane czynnikami antropogenicznymi. Idea antropocenu (ery antropogenicznej).	W6, W7, W8, U3, U4	Wykład
14.	Problemy globalnego ocieplenia ery postindustrialnej i ich wpływ na współczesną gospodarkę, politykę i procesy demograficzne.	W2, W3, W7, W8, W9, U4, U6, K1, K2	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Zaliczenie na podstawie przeprowadzonego kolokwium pisemnego z szerokimi pytaniami wymagającymi pełnych, rozbudowanych odpowiedzi, formułowanych na podstawie wykładu i podanej literatury. Przy zaliczeniu i wystawieniu oceny brany jest pod uwagę także aktywny udział w zajęciach – gotowość i umiejętność stawiania pytań w trakcie wykładu, umiejętność dyskusji na wskazywane w trakcie wykładu kwestie, krytyczne myślenie i umiejętność w dyskusji korzystania z różnych źródeł wiedzy. Preferowany aktywny udział w zajęciach. Skala ocen z zastosowanym rozkładem procentowym: bardzo dobry (bdb; 5,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się w minimum 90% dobry plus (+db; 4,5): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się w minimum 80% dobry (db; 4,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się w minimum 70% dostateczny plus (+dst; 3,5): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się w minimum 60% dostateczny (dst; 3,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się w minimum 50% niedostateczny (ndst; 2,0): brak osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się.

Literatura

Obowiązkowa

1. Mannion A.M., Zmiany środowiska Ziemi. Historia środowiska przyrodniczego i kulturowego, tłum. J. Wibig, Warszawa 2001.
2. Wolański N., Ekologia człowieka, t. 2: Ewolucja i dostosowania biokulturowe, Warszawa 2006.
3. Diamond J., Upadek. Dlaczego niektóre społeczeństwa upadły, a innym się udało, tłum. J. Lang, Z. Łomnicka, Warszawa 2005.
4. Kowalczyk P., Zagrożenia związane z deficytem wody, Poznań 2008.
5. Landes D.S., Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak bogaci a inni tak ubodzy, tłum. H. Jankowska, Warszawa 2020.

Dodatkowa

1. Cowie J., Zmiany klimatyczne. Przyczyny, przebieg i skutki dla człowieka. środowiska Ziemi. Historia środowiska przyrodniczego i kulturowego, tłum. J. Wibig, Warszawa 2001.
2. Diamond J., Strzelby, zarazki, maszyny. Losy ludzkich społeczeństw, tłum. M. Konarzewski, Warszawa 2010.
3. Fernández-Armesto F., Cywilizacje, tłum. M. Grabska-Ryńska, Warszawa 2008.
4. Roberts N., The Holocene. An Environmental History, Malden-Oxford-Victoria 1998.
5. Geografia Polski. Środowisko przyrodnicze, red. L. Starkel, Warszawa 1991.
6. Studia interdyscyplinarne nad środowiskiem i kulturą w Polsce, red. M. Makohonienko, D. Makowiecki, Z. Kurnatowska, Z. Bogucki, Poznań 2007.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Czytanie wskazanej literatury	75
Przygotowanie do zaliczenia	15

Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 120
Liczba punktów ECTS	ECTS 4

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
GED_K1_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do pielęgnowania i popularyzacji dziedzictwa historycznego, gospodarczego i kulturalnego
GED_K1_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do prezentowania niezależnego stanowiska z poszanowaniem różnych innych punktów widzenia w zróżnicowanym otoczeniu społeczno-gospodarczym i zawodowym
GED_K1_U01	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę, rozwijać umiejętności badawcze oraz planować i realizować proces uczenia się przez całe życie
GED_K1_U02	Absolwent/ka potrafi poszukiwać, gromadzić, analizować i wykorzystywać różnego rodzaju źródła i pochodzące z nich informacje historyczne i współczesne, stosując wybrane metody i narzędzia z zakresu badań historycznych i ekonomicznych
GED_K1_U03	Absolwent/ka potrafi formułować i rozwiązywać problemy oraz realizować zadania, indywidualnie i organizując pracę zespołową, z wykorzystaniem metod i narzędzi z zakresu historii i ekonomii, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych
GED_K1_U05	Absolwent/ka potrafi dostrzegać społeczne, kulturowe i środowiskowe uwarunkowania procesów gospodarczych
GED_K1_U07	Absolwent/ka potrafi objaśniać i poprawnie stosować podstawowe terminy i pojęcia właściwe dla nauk historycznych oraz ekonomicznych
GED_K1_U08	Absolwent/ka potrafi formułować spójne wypowiedzi i komunikować się w mowie i piśmie na tematy dotyczące zagadnień historyczno-gospodarczych i ekonomicznych, używając języka specjalistycznego
GED_K1_U09	Absolwent/ka potrafi poprawnie redagować, komentować i opatrywać przypisami przygotowywane teksty, zgodnie z kanonami z obszaru nauk humanistycznych
GED_K1_U10	Absolwent/ka potrafi brać udział w debacie i formułować własne stanowisko dotyczące zagadnień historycznych, gospodarczych, społecznych i politycznych, z wykorzystaniem literatury i terminologii specjalistycznej
GED_K1_W01	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym wybrane zagadnienia z zakresu historii świata i ziem polskich, związane z cechami i aktywnością człowieka jako podmiotu działającego w obszarach życia gospodarczego, politycznego, społecznego i kulturowego
GED_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie szczegółową terminologię z zakresu nauk historycznych oraz podstawową terminologię z obszaru nauk humanistycznych
GED_K1_W04	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym procesy gospodarcze w dziejach, ich skutki, wzajemne zależności oraz uwarunkowania polityczne, społeczne, kulturowe, środowiskowe i instytucjonalne w wymiarze lokalnym, europejskim i światowym
GED_K1_W06	Absolwent/ka zna i rozumie najważniejsze tendencje rozwojowe systemów politycznych i gospodarczych oraz ich wzajemne zależności
GED_K1_W07	Absolwent/ka zna i rozumie relacje i zależności pomiędzy przeszłością a współczesnością, szczególnie w odniesieniu do zjawisk i procesów gospodarczych
GED_K1_W08	Absolwent/ka zna i rozumie specyfikę przedmiotową i metodologiczną nauk historycznych i ekonomicznych wraz z ich kierunkami rozwoju oraz miejscem w systemie nauk
GED_K1_W09	Absolwent/ka zna i rozumie wybrane metody pozyskiwania, analizy, interpretacji, przetwarzania i wykorzystywania źródeł gospodarczych oraz metody tworzenia zbiorów danych z zastosowaniem specjalistycznych programów komputerowych
GED_K1_W10	Absolwent/ka zna i rozumie gospodarczą rolę zjawisk demograficznych oraz podstawowe metody demografii i statystyki historycznej